

Història Medieval de Catalunya

Codi: 100352

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500241 Arqueologia	OT	3	0
2500241 Arqueologia	OT	4	0
2500501 Història	OT	4	0

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Antoni Virgili Colet

Correu electrònic: Antoni.Virgili@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

Haver superat les assignatures de medieval del grau.

Específicament, cap.

Objectius

Durant l'Edat Mitjana, Catalunya es configura territorialment, socialment, políticament i culturalment, i, per tant, com a realitat històrica amb personalitat pròpia. A través de l'estudi de les aportacions historiogràfiques i documentals més importants s'exposaran les línies mestres de l'origen, consolidació i evolució dels territoris que conformen l'actual Catalunya, seguint l'evolució estructural i conjuntural que experimenta el poder polític, així com la societat i l'economia catalanes durant l'Edat Mitjana.

Els estudiants hauran de relacionar l'evolució del procés formatiu de Catalunya i els processos de feudalització i expansió territorial per conquesta amb el context general europeu.

El contingut de l'assignatura serà sensible als aspectes relacionats amb la perspectiva de gènere.

Competències

- Arqueologia
- Contextualitzar i analitzar processos històrics.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.

- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
- Utilitzar els principals mètodes, tècniques i instruments d'anàlisi en arqueologia.

Història

- Avaluar críticament les fonts i els models teòrics per analitzar les diverses etapes històriques.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Dominar els conceptes bàsics diacrònics i temàtics propis de la ciència històrica.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar de manera crítica els discursos divulgatius, especialment en relació amb la ideologia i els biaixos etnocèntrics i sexistes.
2. Analitzar els processos històrics que condueixen als conflictes bèl·lics.
3. Aplicar els coneixements gramaticals adquirits a l'anàlisi i la comprensió de textos llatins.
4. Aplicar l'anàlisi morfosintàctica a la lectura de textos llatins, identificant, si escau, les característiques pròpies del gènere literari o de la variant lingüística corresponent.
5. Aplicar les tècniques i els instruments d'anàlisi adequats als casos d'estudi.
6. Aplicar les tècniques que permeten una comprensió ràpida i global del text llatí.
7. Aplicar tant els coneixements com la capacitat d'anàlisi a la resolució de problemes relatius al camp d'estudi propi.
8. Aprendre de manera autònoma.
9. Avaluar críticament els diferents enfocaments actuals de l'estudi de la història de Catalunya.
10. Avaluar i resoldre críticament els problemes historiogràfics propis dels estudis de la guerra.
11. Avaluar i resoldre críticament problemàtiques històriques pròpies de la història del gènere.
12. Buscar, seleccionar i gestionar informació de manera autònoma tant en fonts estructurades (bases de dades, bibliografies, revistes especialitzades) com en informació distribuïda a la xarxa.
13. Comunicar-se tant oralment com per escrit en l'idioma propi o en una tercera llengua utilitzant la terminologia i les tècniques pròpies de la historiografia.
14. Conèixer els debats historiogràfics principals referents a l'antiguitat.
15. Descriure les estructures econòmiques, socials i polítiques de les societats clàssiques.
16. Dominar en el grau necessari els idiomes rellevants per a la pràctica professional.
17. Dominar i identificar la història de l'entorn immediat.
18. Dominar l'estructura diacrònica general del passat.
19. Dominar la història universal de l'edat mitjana.
20. Examinar un passatge literari mediollatí i connectar-lo amb les característiques pròpies del llatí medieval.
21. Expressar-se eficaçment aplicant els procediments argumentatius i textuals en els textos formals i científics
22. Fer presentacions orals utilitzant un vocabulari i un estil acadèmics adequats.
23. Fer servir la terminologia adequada en la construcció d'un text acadèmic.

24. Identificar el context en què s'inscriuen els processos històrics.
25. Identificar els mètodes propis de l'arqueologia i la seva relació amb l'anàlisi històrica.
26. Identificar els mètodes propis de la història i la seva relació amb l'anàlisi de fets concrets.
27. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
28. Interpretar i analitzar les fonts documentals.
29. Interpretar les fonts materials i el registre arqueològic.
30. Interpretar textos històrics en relació amb els contextos arqueològics.
31. Llegir i interpretar adequadament manuscrits, inscripcions i diplomes de l'antiguitat, de l'Edat Mitjana, Moderna i Contemporània.
32. Organitzar i planificar la cerca d'informació històrica.
33. Organitzar i sintetitzar les diverses explicacions existents sobre les causes del canvi social en les diferents etapes històriques de la societat catalana.
34. Participar en debats sobre fets històrics respectant les opinions d'altres participants.
35. Presentar treballs en formats ajustats a les demandes i els estils personals, tant individuals com en grup petit.
36. Reconèixer la diversitat i la multiculturalitat.
37. Reconèixer la importància de controlar la qualitat dels resultats del treball i de la seva presentació.
38. Relacionar els elements i els factors que intervenen en el desenvolupament dels processos històrics.
39. Resoldre els problemes metodològics que planteja l'ús de les fonts historiogràfiques medievals
40. Transmetre els resultats de la recerca arqueològica i comunicar conclusions, de manera clara, tant oralment com per escrit, a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
41. Utilitzar el vocabulari tècnic específic d'interpretació i comentari dels textos antics.
42. Utilitzar el vocabulari tècnic específic i d'interpretació de la disciplina.
43. Utilitzar els recursos informàtics propis de l'àmbit d'estudi de la història.
44. Utilitzar les fonts de recerca pròpies de l'estudi de la història de Catalunya.

Continguts

1. Els orígens i la formació de les dinasties comtals. Guifré el Pilós i la Casa de Barcelona (segles VIII-X).
  - 1.1. Visigots i àrabs
  - 1.2. El domini carolingi: els comtats
  - 1.3. Les relacions exteriors: Roma i Còrdova
  - 1.4. La ruptura amb els francs
  - 1.5. La possessió i explotació de la terra: aprisions i alous
  - 1.6. L'església: monestirs i bisbats
2. Feudalització i expansió territorial (segles XI-XII)
  - 2.1. Les revoltes de l'aristocràcia
  - 2.2. El sotmetiment de la pagesia. La Pau i Treva de Déu
  - 2.3. Els primers impulsos de la conquesta: els castells termenats; al-Andalus
  - 2.4. El principat feudal. El comte de Barcelona. El dret i les institucions
  - 2.5. Comtes de Barcelona i reis d'Aragó
  - 2.6. El comtat de Barcelona i els comtats occitans
3. La "plenitud" catalana: la culminació de les conquestes. Les institucions. El comerç (segles XIII-XIV)

- 3.1. Les conquestes de Jaume I
- 3.2. Les conquestes de Pere II i Jaume II
- 3.3. Guerra i diplomàcia al Mediterrani: el nord d'Àfrica; la Gran Companyia d'Orient
- 3.4. La Xarxa de consolats: rutes i tècniques mercantils
- 3.5. Les institucions: monarquia, Corts, Diputació del General, municipis
- 4. Crisi i transformacions a la Baixa Edat Mitjana (segles XIV i XV)
  - 4.1. Conflictivitat política: revoltes aristocràtiques; Gènova, Castella
  - 4.2. Col·lapse demogràfic i de la producció; el fre de l'activitat mercantil
  - 4.3. L'entronització dels Trastàmara
  - 4.4. El problema remença i les tensions urbanes
  - 4.5. Crisi institucional. La Guerra Civil. La Sentència Arbitral de Guadalupe
  - 4.6. Cronologia i balanç

Metodologia

Assistència a classes teòriques dirigides pel professor
 Classes pràctiques / seminaris sobre fonts primàries i secundàries
 Realització de treballs sobre estats de la qüestió i de comentaris de documents
 Estudi personal.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
classes teòriques i pràctiques: comentaris de documents	50	2	1, 3, 7, 9, 10, 11, 14, 15, 17, 18, 19, 22, 26, 32, 33, 35
Tipus: Supervisades			
tutories: resolució de dubtes; plantejament i orientació del treball de curs	15	0,6	2, 9, 13, 16, 31, 32, 34, 35, 37, 38, 39, 43, 44
Tipus: Autònomes			
Recerca d'informació bibliogràfica. Lectura de textos. Redacció de treballs. Estudi personal.	75	3	3, 4, 5, 6, 8, 12, 20, 21, 23, 24, 25, 27, 28, 29, 30, 36, 40, 41, 42, 43

Avaluació

La matèria s'avaluarà mitjançant l'aplicació dels següents procediments:

1. Dues proves parcials eliminatòries: 50 % de la nota final. Per fer la mitjana de les dues proves caldrà arribar a 3,5 sobre 10. En el cas que les dues proves parcials no arribin al 5, no es farà la mitjana ponderada i l'estudiant haurà d'anar a la recuperació.

2. Realització d'una ressenya a partir d'una monografia relativa al programa: 30 % de la nota final.

3. Realització d'exercicis escrits a partir de les pràctiques d'aula: 20 % de la nota final. En aquest percentatge, es comptabilitzarà la presència, l'interès i la participació.

L'omissió de qualsevol de les parts que configuren l'avaluació continuada suposa un zero a l'hora de fer la mitjana ponderada

Es recuperaran només les activitats d'avaluació lliurades en els terminis establerts pel professor/a de l'assignatura; en cap cas es podrà presentar un exercici per primera vegada durant el període de recuperació.

Només es considerarà un alumne "no avaluable" si ha lliurat menys del 30% de les evidències avaluable del total de l'assignatura. Cas de superar aquest límit la nota serà un suspens si no arriba als mínims establerts.

L'exercici de recuperació consistirà en un exercici de tot el temari de l'assignatura; en cap cas es considera una alternativa per pujar la nota.

La còpia de fonts escrites (internet, llibres, treballs, etc.) suposa un 0 en la qualificació de l'exercici i la pèrdua de la convocatòria del total de l'assignatura.

Es tindran en compte els casos particulars que rebran un tractament personalitzat d'acord amb les directrius del professor de l'assignatura.

L'alumnat tindrà dret a revisar els resultats de les proves realitzades. El professorat establirà oportunament els mecanismes per fer-ho.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Proves escrites i revisió	50 %	4	0,16	4, 6, 8, 9, 13, 18, 19, 21, 23, 24, 27, 32, 33, 35, 38, 40, 41
Treballs escrits: comentaris sobre pràctiques d'aula	20 %	3	0,12	3, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 17, 20, 22, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 43, 44
treball escrit a partir de la lectura d'una monografia	30 %	3	0,12	1, 2, 5, 8, 9, 12, 13, 15, 16, 32, 34, 36, 37, 39, 42, 43

Bibliografia

Aventín, M., Salrach, J.M. Història medieval de Catalunya. Barcelona. Proa. 1998.

Batlle, Carme. L'expansió baixmedieval. Segles XIII-XV. Història de Catalunya, dirigida per P. Vilar, vol. III. Barcelona. 1987

Bolòs, J. Catalunya Medieval. Una aproximació al territori i a la societat a l'edat mitjana. 2000

Sabaté, Flocel. El territori de Catalunya medieval: percepció de l'espai i divisió territorial al llarg de l'edat mitjana. Barcelona. Rafael Dalmau. 1997.

Sabaté, Flocel. Catalunya Medieval, vol. II de la Història de Catalunya dirigida per Albert Balcells, L'Esfera dels Llibres, Barcelona, 2006.

Salrach, J.M. vol. I en: Història dels Països Catalans. Ed. Edhasa, 1980

Salrach, J.M. El procés de feudalització (s,III-XII).Història de Catalunya,dir. P. Vilar,vol. 2 Barcelona. 1988.

Durant el curs es donarà bibliografia específica de cadascun dels blocs.

Programari

-